

УДК 355.4

А.М. Кривошеєв

Кафедра військової підготовки Сумського державного університету, Суми

ОБҐРУНТУВАННЯ ТАКТИЧНОЇ НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ БАЛІСТИЧНОЇ СТАНЦІЇ ІНТЕГРОВАНОЇ З АРТИЛЕРІЙСЬКИМ ФОРМУВАЧЕМ УСТАНОВОК ДЛЯ СТРІЛЬБИ

Розглядається тактична необхідність удосконалення артилерійських і мінометних систем озброєння з метою підвищення ефективності системи вогневого ураження диверсійно-терористичних формувань.

Ключові слова: артилерія, блокування, блокпости, війна, вогневе ураження, диверсійно-терористичні формування, розвідка, конфлікт, корегувальник, колона, способи бойових дій.

Вступ

У теперішніх умовах геополітичне протиборство ведеться у наступних формах:

- війна з застосуванням засобів збройної боротьби;
- війна з застосуванням не бойових засобів;
- збройний конфлікт;
- конфлікт з застосуванням не бойових засобів;
- природне суперництво.

Війна – це широкомасштабний масований організований насильницький вплив на державу, народ, соціальну або етнічну групу з застосуванням засобів збройної боротьби і (або) не бойових засобів для досягнення рішучих політичних, економічних, культурологічних і інших цілей.

Конфлікт – насильницький вплив з застосуванням засобів збройної боротьби і (або) не бойових засобів з обмеженими цілями, який не досягає масштабів війни з різкою зміною протилежними сторонами (противниками) політики, яка проводилася раніше.

Природне суперництво – застосування суб'єктами геополітики взаємоприйнятних способів впливу один на другого. Це визнання прав іншого суб'єкту на права, аналогічні своїм, а також збереження повсякденної діяльності у житті держави, народу, соціальної або етнічної групи. Природне суперництво – природний стан людства.

Знання (інформація) заміняє силу у якості критерію природного відбору. Спрямованість знання (інформації) визначається моральністю. Рівень знання (інформації) – освітою. Здатність до реалізації знання (інформації) – психічним станом.

Найзагальніший закон війни, який раніше визначав залежність війни тільки від її політичних цілей, трансформувався у закон залежності війни від цілей війни і методів її ведення.

Досягнення мети у війні ідентифікується як перемога; метод війни – шлях, спосіб досягнення перемоги. Тому не розгром збройних сил противника або оволодіння його територією, а примушення його до миру на визначених умовах, досягнення бажано-

го післявоєнного устрою є характерною ознакою перемоги.

Принципово, мета дій у будь-якому протиборстві, в тому числі і воєнному, може бути досягнута двома способами: подоланням опору противника або позбавленням його спроможності до ведення боротьби. Перевага того чи іншого способу у змісті протиборства визначає метод досягнення мети.

Подолання опору у війні з застосуванням засобів збройної боротьби (збройному конфлікту) здійснюється безпосередньо під час відкритого збройного зіткнення сторін. Позбавлення противника до опору і до боротьби в цілому – підризом воєнного, інформаційного, економічного, науково-технічного і морального потенціалів за допомогою спеціальних дій.

У війні (конфлікті) з застосуванням не бойових засобів, а також при природному суперництві цілі досягаються позбавленням здатності або обмеженням спроможності противника (суперника) до подальшого ведення боротьби.

Основними видами дій щодо подолання опору противника у збройній боротьбі є наступ і оборона. Наступ і оборона можуть переходити одне в інше і за своє суттю є однорідними: об'єктом безпосереднього впливу в них виступають угруповання збройних сил противника. Звідси і наступальні, і оборонні, і інші звичайні бої, бойовища і операції відносяться до першого, або звичайного методу ведення війни. Дійсно цей метод викладений у відповідних складових частинах теорії воєнного мистецтва і практично абсолютизований.

Види дій щодо позбавлення противника спроможності до ведення боротьби за своєю суттю різні, оскільки мають об'єктами свого безпосереднього впливу не тільки власно воєнний, але і політичний, економічний, інформаційний, науково-технічний, моральний, культурологічний, демографічний і екологічний потенціали противника. Сукупність дій щодо скорочення цих потенціалів відноситься до другого методу досягнення цілей, до області спеціальних способів ведення війни. При цьо-

му під культурологічною боротьбою розуміють на- сильницький вплив (протидія) з регресивними або прогресивними цілями у галузі науки, освіти, виховання, мистецтва, національної мови, традиційного віросповідання і укладу життя.

Структура спеціальних дій складна і багатогранна, як складний і багатогранний світ. Кожен з потенціалів включає величезну кількість різних структур і компонентів, які забезпечують розвиток і стійке функціонування суспільства, країни і її збройних сил, як у мирний, так і у воєнний час, і які можуть бути об'єктами впливу.

Застосування збройних сил є важлива складова частина ведення війни спеціальними методами. В умовах природного суперництва зростає значення інших сил і засобів, що використовуються для досягнення цілей спеціальним методом. Підготовка і ведення війни спеціальним методом, як і війни в цілому, а також успішна протидія йому можливі тільки на вищому державному рівні з використанням можливостей всіх державних і суспільних структур.

Світова «холодна війна», яку програв Радянський Союз, представляла собою першу світову інформаційну війну (за точним визначенням резиденту Фонду національної і міжнародної безпеки РФ Л.І. Шершнева).

Одним з головних чинників, що викликав ураження РФ у цій третій світовій війні, є упущення дії закону, який ще належить вивчити – закон залежності ходу і завершення війни від співвідношення інформаційних потенціалів сторін, які ведуть боротьбу.

З'явився новий тип війн, у яких збройна боротьба уступила своє головне місце у досягненні воєнно-політичних цілей війни іншому виду протиборства – інформаційному. Залежно від об'єкта впливу інформаційна боротьба включає два види:

– інформаційно-психологічну боротьбу (вплив на особовий склад збройних сил і населення), який ведеться в умовах природного суперництва, тобто завжди;

– інформаційно-технічну боротьбу (вплив на технічні засоби прийому, збору, обробки і передачі інформації), яка ведеться під час війн і збройних конфліктів.

Перехід від війни з застосуванням не бойових засобів до війни з застосуванням засобів збройної боротьби визначається, як правило, переходом до інформаційно-технічної боротьби.

Спеціальний метод передбачає наявність певної системи спеціальних дій сил і засобів, що використовуються для досягнення цілей спеціальним методом.

Система спеціальних дій об'єднується поняттям спеціальної операції. При цьому провідні фахівці РФ вважають, що теорія спеціальної операції – це подальший розвиток глибокої операції, ідеї «актив-

но діючого фронту у тилу противника» [1].

Сутність спеціальної операції полягає у комплексному впливі на всю глибину тилової зони противника засобами ураження, формуваннями спеціального призначення, повітряними (морськими) десантами, силами і засобами психологічної боротьби з метою позбавити противника матеріальної і (або) моральної спроможності вести боротьбу або різко обмежити його можливості щодо подальшого ведення боротьби.

Можливість комплексного впливу на об'єкти у всій глибині тилової зони противника з рішучими цілями обумовлена:

– масованою появою малогабаритних, ефективних засобів ураження і різким збільшенням нанесених ними втрат при застосуванні спеціальних засобів;

– масованим застосуванням вертольотів, інших спеціальних засобів виводу формувань у тил противника;

– уразливістю об'єктів у тилі зони противника;

– зростанням залежності сил і засобів ураження на лінії безпосереднього зіткнення сторін від стану управління військами і зброєю та всебічного забезпечення;

– технічними можливостями здійснення широкомасштабного інформаційно-психологічного впливу на війська і населення противника;

– низькою уразливістю диверсійних формувань під час їх ураження за допомогою звичайних методів війни.

Поняття «спеціальні дії» розподіляється залежно від типу, форми, масштабу спеціальних дій та інших підстав.

Основним показником функції бойового застосування сил і засобів є цілі і задачі їх бойового застосування. Залежно від цілей і задач спеціальні дії розподіляються на наступні різновиди або типи: диверсійні, диверсійно-розвідувальні, проти диверсійні, допоміжні, інформаційно-психологічні, правоохоронні, спеціальні дії щодо організації і веденню збройної боротьби спеціальним методом, спеціальні дії щодо забезпечення безпеки іноземних країн, пошуково-рятувальні, специфічні і інші.

Допоміжні спеціальні дії – дії щодо зростання ефективності засобів ураження авіації, ракетних військ і артилерії, а також щодо забезпечення виконання інших завдань військами, силами і службами у тилу противника.

Під час проведення спеціальної операції всі форми і способи дій загальновійськових, розвідувальних, диверсійних формувань, підрозділів спеціального призначення повинні забезпечуватися відповідними заходами щодо вогневого ураження об'єктів угруповання і інфраструктури противника за допомогою авіації та ракетних військ і артилерії.

Слід відмітити, що у теперішній час ракетні

війська і артилерія як рід військ залишаються головною вогневою силою Збройних Сил України і, як записано у Бойовому статуті щодо підготовки і ведення загальновійськового бою, «є основним засобом вогневого ураження противника». Констатація факту, що артилерія домінує у вогневому ураженні противника, - не тільки данина багатовіковій традиції, але і об'єктивна закономірність. Вона обумовлена рядом таких властивостей, як маневреність, висока точність вогню і ударів, оперативність їх нанесення, несуттєва залежність ефективності застосування від пори року, часу доби, погодних і інших умов. Очевидно, що у найближчій перспективі обсяг вогневих завдань, що покладається на рід військ у локальних війнах і збройних конфліктах буде тільки зростати.

Це також підтверджується досвідом бойових дій на території Афганістану (1979 – 1989), Чеченській республіці у першій (1994 – 1996) і другій (1999 – 2001) контртерористичних операціях. Наприклад, середньомісячна дольова участь артилерії у виконанні вогневих завдань з серпня 1999 по травень 2000 р. складає більше 65%, а ВПС і армійської авіації – близько 30%. До того ж участь авіації в окремі періоди бойових дій сильно обмежувалася погодними умовами, тому артилерія у цей час виконувала до 90% вогневих завдань [2].

Форми і способи проведення спеціальної операції вимагають застосування відповідних способів застосування засобів ураження (авіації і ракетних військ і артилерії).

Так, розглянемо і проаналізуємо застосування ракетних військ і артилерії в ході ведення другої контртерористичної операції (1999 – 2001) у Чеченській республіці.

По-перше, контртерористичну операцію за своїм просторовим розмахом не можна порівнювати ні з одним із традиційних видів операцій, визначених документами щодо їх підготовки і проведення Збройними Силами. Звернемо увагу на найсуттєвіші відзнаки. Будь-яка загальновійськова операція має чіткі часові терміни, а бойові завдання сил і засобів, що залучаються для традиційних операцій, визначаються на підставі їх можливостей щодо розгрому противника.

Контртерористичну ж операцію характеризує ненормативний розмах її складових частин і нетрадиційні способи дій військ, а також необхідність рішення загальновійськовими з'єднаннями (частинами) не тільки бойових, але і специфічних завдань, організація їх сумісних дій з різнорідними силами і засобами інших силових відомств.

Головна ціль армійських (корпусних) операцій полягає у розгромі угруповань противника, оволодіння або утримання району (ділянки) місцевості. Метою ж контртерористичної операції є відновлен-

ня конституційного устрою на території, що захоплена бандитами. Принциповою відзнакою такої операції, що проводиться для розв'язання збройного конфлікту на своїй території, є і відношення до звільнення населених пунктів. Воно обумовлюється необхідністю виконання двох умов, що виключають одна другу. Перша – уникнути втрат своїх військ під час визволення населеного пункту, який зайнятий незаконними збройними формуваннями. Друга – уникнути втрат серед мирного населення, руйнування самого населеного пункту, інженерних споруд, заводів і т.ін. Як показує досвід операції у Чечні, дана проблема у більшості випадків була вирішена позитивно (Гарагорське, Гудермес, Аргун і ін.), але у ряді випадків (Грозний, Комсомольське, Шатой, Шалі) – негативно. Це у подальшому суттєво ускладнило хід операції, сприяло формуванню негативного відношення до федеральних сил жителів зруйнованих населених пунктів.

Сили і засоби РВ і А, які залучалися до виконання завдань безпосереднього вогневого ураження у населених пунктах, не мають відповідного технічного оснащення для їх виконання.

Незважаючи на зовнішнє сходство (просторовий розмах – 100 км по фронту і 150 км в глибину, чисельність угруповання військ – близько 100 тисяч), навіть початкові умови, які склалися на кінець вересня 1999 р. навколо Чечні, помітно відрізнялися від «класичних операцій».

Відомо, що контртерористична операція проводилась у три етапи. Мета першого – локалізація зони дій бандформувань з одночасним подавленням (знищенням) засобами дальнього вогневого ураження, в основному авіацією і артилерією, засобів розвідки, центрів управління, складів озброєння, теле- і радіоцентрів, баз і таборів бойовиків, а також інших об'єктів. В ході першого етапу (вересень – жовтень 1999 р.) командуванням Об'єднаного угруповання військ (ОУГВ) були нанесені вогневі удари по телецентру Грозного, нафтопереробних заводах, сховищах ПММ, мостах, аеродрому «Північний», вузлах стільникового зв'язку, базах бойовиків і інших важливих об'єктах. Одночасно відбувалося висування, розгортання і створення угруповань федеральних військ на напрямках «Північ», «Захід», «Схід».

Аналіз показує, що, незважаючи на досить ефективні дії військ, незначні втрати 80 чоловік (з них 47 вбитих) до 15 жовтня 1999 року повністю вирішити завдання першого етапу не вдалося. Неспроможність федеральних сил здійснити у повному обсязі розвідувально-вогневий контроль над зоною розташування бандформувань і над звільненою від бойовиків територією привела до того, що локалізація зони дій бандформувань була проведена не повністю, система управління бандформувань продовжувала функціонувати, постачання зброї і боєпри-

пасів, поповнення особовим складом із-за кордону продовжувалося.

Сили і засоби РВ і А, які залучалися до виконання завдань дальнього вогневого ураження об'єктів інфраструктури бойовиків, не мають відповідного технічного оснащення для їх виконання.

Ефективність виконання завдань вогневого ураження об'єктів противника на середні і великі відстані в багатьох залежить від повноти проведення заходів балістичної підготовки. Цей висновок підтверджують результати досліджень провідних фахівців Михайлівської артилерійської академії, Санкт-Петербург (Ільїнський М.М., доктор військових наук, професор; Карпович А.В., кандидат військових наук, старший науковий співробітник; Мусін А.Г., кандидат військових наук, доцент, які показують, що при стрільбі на великі відстані вплив помилок балістичної і метеорологічної підготовки на результати стрільби досить значний (балістичної підготовки досягає 40%) (рис. 1) [3].

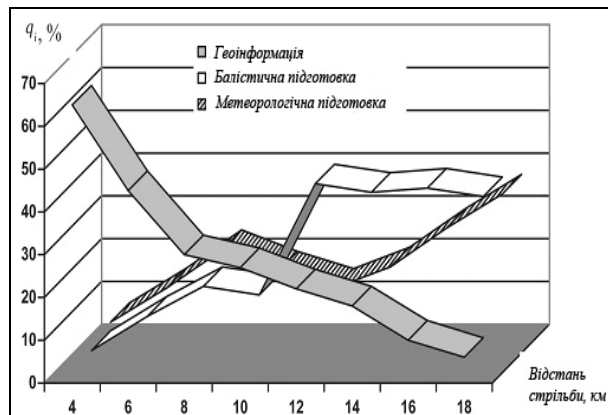

Рис. 1. Зміна ваги джерел помилок залежно від відстані стрільби

Доцільна модернізація існуючих артилерійських систем в частині оснащення кожної системи індивідуальними засобами балістичної підготовки.

Мета другого етапу – розгром основних бандформувальних на рівнинній частині Чечні і у передгір'ях, послідовне встановлення повного контролю над всією територією республіки. У ході рішення бойових завдань цього етапу передбачалось знищення ударами засобів дальнього вогневого ураження знов виявлених бандформувальних, центрів управління, складів, баз постачання і завершення розгрому рішучими діями загальновійськових з'єднань (частин).

Заслугує уваги вивчення бойових дій дійсно на цьому етапі операції. Їх аналіз свідчить, що численні принципи і найбільш характерні риси загальновійськового бою, а також тенденції їх розвитку в основному зберігаються. Разом з тим отриманий досвід дозволяє виявити ряд нових тенденцій.

В умовах контртерористичної операції для загальновійськових з'єднань (частин) традиційні види бою – оборона і наступ – у «класичному» розумінні практично не мають місця. Для досягнення успіху вони, по суті, повинні вміти вести універсальні бойові дії, коли одночасно одна частина підрозділів полку (батальйону) наступає, друга – вимушена вести оборонний бій. Навіть у масштабі з'єднання складно говорити про будь-який конкретний вид бою. У зв'язку з великою ймовірністю різких змін в обстановці (положення і можливостей сторін) одна частина сил і засобів з'єднання вимушено або передбачено буде вести жорстку оборону, друга – контратакувати, третя – діяти у засідках, четверта – атакувати групи противника, які просочилися у глибину. Визначена частина сил може у цей час здійснювати маневр для зміни позицій. У підсумку, як показує досвід ведення бойових дій у передгірських та гірських районах Чечні, виникає «суцільне» поле бою з активними високо динамічними різноманітними діями на всій території.

Відповідно дії артилерійських підрозділів повинні бути спрямовані на забезпечення всіх варіантів дій загальновійськових підрозділів для забезпечення виконання їх завдань. А це вимагає прийняття рішення на розподіл артилерійських підрозділів на підсилення загальновійськових підрозділів, що в свою чергу фактично приводить до автономних дій артилерійських підрозділів і скороченню виконання заходів балістичної і метеорологічної підготовки внаслідок неможливості забезпечити визначені артилерійські і мінометні підрозділи засобами балістичної і метеорологічної підготовки.

Так, організаційно-штатна структура артилерійського дивізіону включає лише один десантний метеорологічний комплект і одну артилерійську балістичну станцію. У випадку призначення з дивізіону трьох батарей для підсилення трьох загальновійськових підрозділів, кожний з яких має своє завдання, забезпечити засобами балістичної і метеорологічної підготовки можна тільки один підрозділ. Решта залишається без цих засобів. Тому виникає наявна потреба у комплектуванні кожної артилерійської і мінометної системи засобами балістичної і метеорологічної підготовки.

Цю реальність підтвердили трагічні події 29 лютого 2000 року, які пов'язані з загибеллю десантників 6-ї парашутно-десантної роти 104 парашутно-десантного полку. Вони показали, що автономність ведення бою частиною, підрозділом настійливо вимагає створення системи безперервної вогневої підтримки старшим начальником, а досягнення переваги в умовах збройного конфлікту забезпечується за рахунок переваги в управлінні військами, вогневим ураженням, введенням противника в оману і збільшенням долі активних дій військ. В той же час ма-

неврові дії повинні не тільки представляти організоване пересування військ у ході бою, але і сполучатися з активними діями автономних бойових груп. При цьому знов таки не можна забувати, що всі ці пересування і дії повинні забезпечуватися призначенням необхідної кількості артилерії, корегувальників, плануванням і здійсненням вогневого ураження. Ведення бойових дій артилерійськими підрозділами відбувається в автономному режимі, у складі автономних бойових груп, внаслідок чого знов постає питання щодо забезпечення визначених артилерійських підрозділів засобами балістичної і метеорологічної підготовки.

Виникло протиріччя між необхідністю мати високі щільності сил і засобів на вирішальних напрямках при достатньому ступені їх розосередження і необхідністю – внаслідок обмеженої кількості військ – вести бойові дії на широкому фронті. У зв'язку з цим простежується тенденція збільшення ширини фронту, ділянок і смуг наступу і оборони. Дійсно, що середні щільності сил і засобів в умовах такого конфлікту на тактичному рівні повинні бути нижче. Напрошується висновок щодо невідворотності відходу від стереотипів, які склалися, розподілу сил і засобів за принципом: дві третини сил у першому ешелоні, одна третина – у другому. Бойові дії у горах показали доцільність у других ешелонах і резервах частин і з'єднань мати не менше половини сил і засобів. Розміщати їх слід у кілька рознесених за фронтом і глибиною районах, при чому не тільки на оборонних позиціях. Це дозволить забезпечити їм більш високу живучість і спроможність у короткі терміни виходити на загрозливий напрямки для зосередження необхідної кількості сил на вирішальній ділянці у вирішальний момент і для боротьби з групами обходу противника.

Тенденція збільшення ширини фронту, ділянок і смуг наступу і оборони викликає необхідність розподілу основної тактичної одиниці артилерії – дивізіону на структурні підрозділи (батареї, взводи і навіть окремі гармати), які будуть виконувати вогневі завдання в автономному режимі, що вимагає відповідного забезпечення засобами балістичної і метеорологічної підготовки стрільби.

Досвід свідчить, що перспективними способами оборонно-наступальних дій загальновійськових з'єднань і частин можуть бути стримуючі, блокуючі, засадні, аеромобільні дії у сполученні з вогневидами мішками, вогневими точками, які кочують, розосереджена оборона і інші. При цьому бойові завдання щодо розгрому банд формувань потрібно вирішувати не у ході зіткнення передових частин (підрозділів), а шляхом блокування районів, які займають бойовики, тривалого дальнього вогневого ураження (Грозний, Комсомольське, Ведено і тд.) з наступною рішучою атакою загальновійськових

частин (підрозділів) з різних напрямків. В результаті бої набувають розосереджений, обтяжний характер, охоплюють всі сфери дій за фронтом, глибиною і висотою (у повітрі, на землі (воді), під землею(водою)). Ці способи оборонно-наступальних дій підлягають більш ретельному вивченню. Очевидно, вони будуть характерні не тільки для локальних конфліктів і війн, але і для початкового періоду великомасштабної війни з сильним противником.

Як тривале дальнє вогневе ураження, так і наступна рішуча атака загальновійськових частин (підрозділів) з різних напрямків вимагають створення відповідних угруповань ракетних військ і артилерії, артилерійські системи яких повинні мати засоби балістичної і метеорологічної підготовки стрільби, оскільки динаміка бою примушує проводити своєчасний перерозподіл сил і засобів в інтересах виконання завдань загальновійськовими підрозділами за визначеними напрямками дій у всіх сферах діяльності.

Коротко охарактеризуємо сутність перспективних способів оборонно-наступальних дій загальновійськових з'єднань і частин

Стримуючі дії полягають у максимальному використанні далекобійності зброї і маневрових властивостей бойової техніки, а також вигідних умов місцевості з метою ведення бойових дій на ряді рубежів, які послідовно займаються, нанесенні максимальних втрат і виснаженні блокованого угруповання противника.

Блокуючі – в тому, щоб зупинити просування противника, який відходить (наступає), не дати йому можливості розширити фронт прориву у сторони флангів, ізолювати район бойових дій від притоку резервів противника. Ці дії звичайно застосовуються, коли вклинення противника відбулося на порівняно неширокому фронті при збереженні в обороні більш або менш стійкого положення на флангах і при наявності достатніх сил для протидії противнику, який наступає.

Аеромобільні дії полягають у сполученні повітряно-наземних дій з швидким створенням рухомих загонів, маневром резервами різного призначення і у нанесенні ударів військами і бойовими вертольотами з метою компенсації недостатку сил і засобів для прикриття на загрожуємих ділянках фронту. У зв'язку з цим аеромобільні дії доцільно використовувати короткочасно з метою виграшу часу для забезпечення висування резервів із глибини.

На другому етапі операції, особливо у горах, широко застосовувалися не тільки окремі і епізодичні вогневі засідки, але і цілі системи районів засідкових дій, такі способи, як засідка «виклик на себе», засідка з імітацією оточення противником, засідка на шляхах висування противника. У складі засідки, як правило, як правило включався взвод (розвідува-

льний, мотострілецький, парашутно-десантний) підсилений розрахунком 82-мм автоматичного міномету «Васильок», групою саперів, артилерійським корегувальником і авіа навідником.

Не менш раціональною за складом і можливостями є засідка у складі танку, БМП і 2–3 гранатометників, 2-3 кулеметників або переносних установок ПТКР. Спосіб дій може бути наступним. На передбачуваних маршрутах висування противника сили і засоби засідки розташовують так, щоб першими у бій вступали гранатометники. Здійснивши 2-3 постріли по колоні, вони негайно відходять і сідають на БМП. Знищення частини бойовиків дезорганізує рух і створює труднощі всій колоні у виході із-під вогню. Крім того, частина сил противника вимушена розгорнутися для знищення гранатометників, а у цей час з іншого напрямку відкриває вогонь БМП, яка прикриває відхід гранатометників. Зробивши 1–2 пуски ПТКР і 5–6 черг з 30-мм гармати, БМП здійснює маневр на нову позицію. Її маневр прикриває танк з іншого напрямку. Після 5-6 пострілів він також здійснює маневр до нового місця засідки. Затримку руху противника командир підрозділу використовує для корегування вогню артилерії або наведенні на ціль бойових вертольотів, підрозділ, щоб виключити своє виявлення, під прикриттям артилерійського вогню. Ударів авіації здійснює маневр до нового місця засідки.

Розосереджена оборона у ході контртерористичної операції застосовувалася, як правило у горах. Вона полягала у перехваті найбільш важливих напрямків шляхом створення у вузлах доріг, дефіле вузлів опору і окремих опорних пунктів у сполученні з розвиненою системою загороджень з метою створення умов для розподілу угруповань противника і знищення їх по частинах комплексним ураженням з (кількох) різних напрямків. Цей спосіб дій передбачає відмову від позицій, які лінійно займають батальйони, і перехід до оборони невеликих бойових груп у опорних пунктах, що розосереджені по всьому простору району оборони батальйону, мають розвинену систему інженерних загороджень, шляхів сполучень і запасних вогневих позицій сил і засобів.

У бойові групи можуть входити танки (БТР), ЗСУ, особовий склад зі стрілецькою зброєю, ПТКР, артилерійські і мінометні підрозділи. Склад груп визначається особливостями обстановки і дає можливість будувати бойовий порядок нетрадиційно.

Сильними сторонами розосередженої оборони можна вважати чіткий розподіл зон відповідальності до кожного взводу; найбільш повне використання бойових можливостей підрозділів; своєчасне зосередження зусиль на обраному напрямку; стійкість і активність оборони; рішуче ураження противника на можливо більшу глибину його бойового порядку; швидке використання результатів вогневого ура-

ження противника і вигідних умов місцевості; гнучке і оперативне здійснення маневру; можливість відбиття противника збудь-якого напрямку максимальною кількістю засобів.

Разом з тим слід відмітити і недоліки. Ускладнюється управління підрозділами, особливо коли противник вклинився в оборону. Утруднюється організація контратак. Забезпечення бойових груп матеріальними засобами в ході бою, а також евакуація поранених. В цих умовах значно зростає роль морально-психологічної підготовки особового складу. Може статися. Що ізольовані одна від другої бойові групи будуть вести бій самостійно в оточенні.

Однак незважаючи на недоліки, варіант ведення розосередженої оборони у сучасних умовах представляється найбільш перспективним, вимагає подальшого дослідження і реалізації на навчаннях.

Реалізація вище приведених перспективних способів оборонно-наступальних дій загальновійськових з'єднань і частин неможлива без створення комплексної системи вогневого ураження противника, основу якої складають сили і засоби ракетних військ і артилерії. Особливої ретельності вимагає створення системи вогневого ураження при веденні розосередженої оборони, оскільки внаслідок обмеження можливостей артилерійських систем за відстанню, як правило, неможливо забезпечити вогневе ураження противника у всій зоні відповідальності. Це викликає розподіл угруповання артилерії між бойовими групами, які створюються і як відмічалось вище можуть діяти автономно. Розподіл артилерії по бойових групах викликає відповідний розподіл і засобів балістичної і метеорологічної підготовки стрільби, що знов таки підкреслює необхідність розміщення цих засобів на кожній артилерійській системі.

Операції на Північному Кавказі позначили основні проблеми ведення оборонно-наступальних дій. Одна з них – значні (до 30%) втрати при здійсненні маршів, перегрупуванні військ, охороні комунікацій у тилу, забезпеченні мирного режиму на звільненій території.

Практика показує доцільність створення у районі збройного конфлікту не тільки єдиної системи командування, але і єдиного інформаційного поля.

Однією з його головних функцій повинно бути забезпечення контролю за оперативною обстановкою в регіоні, щоб командування отримало можливість негайно (5–10 хвилин), ефективно реагувати наявними силами і засобами на кризові ситуації у будь-якій частині регіону конфлікту. Досвід бойових дій у Чеченській республіці 1994–1996 і 1999–2000 рр. свідчить, що вирішити цю проблему традиційними методами і засобами управління поточною оперативною обстановкою не представляється можливим. Так, у середньому реакція командування при нападі бан-

дформувань на колони військ, надання їм екстреної допомоги складало від 2-х до 5 годин.

ВИСНОВОК

велике значення для ефективного вогневого ураження артилерією має надходження своєчасної і точної балістичної і метеорологічної інформації для термінів і точності підготовки даних для стрільби і термінів подальшого корегування вогню артилерії.

Матеріали відеохроніки проведення засідок чеченськими бойовиками свідчать, що у середньому вогневий вплив на сили і засоби колони здійснюється, як правило, протягом 2 – 3 хвилин, після чого протягом 2 – 3 хвилин збираються трофеї, добиваються поранені і формування бойовиків залишає район засідки. Як видно з наданих термінів час на організацію вогню у відповідь – термін реакції, термін процесу «розвідка-ураження» складає до 6 хвилин за умови, що артилерійський корегувальник залишився в живих після нападу, перебуває на ділянці нападу, засік вогневі засоби бойовиків, визначив координати вогневих засобів і живої сили, передав їх по засобах зв'язку, дочекався першого пострілу і засік його. Підготовка першого пострілу вимагає певного часу, при цьому терміни надходження інформації від засобів балістичної і метеорологічної підготовки повинні бути мінімальні (процес надходження інформації повинен бути автоматизований), що забезпечується безпосереднім розміщенням цих засобів на артилерійських системах.

У теперішній час нові реальності бою висувають наступні вимоги щодо терміну циклу «розвідка-ураження»: тривалість часу з моменту отримання командиром розвідувально вогневої системи даних про ціль до готовності до відкриття вогню складає не більше 50 секунд для артилерійської групи,

30 секунд – для артилерійського дивізіону, 20 секунд – для артилерійської батареї. Підготовка непланового масованого (зосередженого) вогню для ураження 10 цілей – не більше 10 секунд [4].

Вирішення цієї проблеми можна забезпечити тільки на основі збалансованого розвитку засобів розвідки, систем топогеодезичного, гідрометеорологічного і балістичного забезпечення бойових дій артилерії. Для її вирішення вимагається створити сучасні, працюючі на нових фізичних принципах засоби визначення координат об'єктів ураження і умов стрільби, забезпечити їх інтеграцію з автоматизованими системами управління військами і зброєю, провести удосконалення організаційних структур систем бойового забезпечення.

Прийняття таких засобів на озброєння дозволить скоротити цикл планування і здійснення вогневого ураження в умовах маневрового, автономного бою підрозділів (бойових груп).

Список літератури

1. Спецназ России. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://militera.lib.ru>.
2. От пущали до реактивных систем. В. Зарицкий. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.vpk-news.ru/article.asp?pr_sign=archive.2004.42.articles.weapon_02.
3. Ильинский Н.Н., Карпович А.В., Мусин А.Г. Влияние геоинформатики на эффективность огневого поражения противника / Н.Н. Ильинский, А.В. Карпович, А.Г. Мусин // Информационная и космос. – 2006. – № 1. – С. 5-8.
4. Кузнецов Н. Новые реальности боя. / Н. Кузнецов // Ориентир. – 2000. – № 6. – С. 43-48.

Надійшла до редколегії 11.12.2008

Рецензент: д-р техн. наук, ст. наук. співр. О.О. Кузнецов, Харківський університет Повітряних Сил ім. Кожедуба, Харків.

ОБОСНОВАНИЕ ТАКТИЧЕСКОЙ НЕОБХОДИМОСТИ СОЗДАНИЯ ПЕРСПЕКТИВНОЙ БАЛЛИСТИЧЕСКОЙ СТАНЦИИ ИНТЕГРИРОВАННОЙ С АРТИЛЛЕРИЙСКИМ ФОРМИРОВАТЕЛЕМ УСТАНОВОК ДЛЯ СТРЕЛЬБЫ

А.М. Кривошеев

Рассматривается тактическая необходимость усовершенствования артиллерийских и минометных систем вооружения с целью повышения эффективности системы огневого поражения диверсионно-террористических формирований.

Ключевые слова: артиллерия, блокировка, блокпосты, война, огневое поражение, диверсионно-террористические формирования, разведка, конфликт, корректировщик, колонна, способы боевых действий.

GROUND OF TACTICAL NECESSITY OF CREATION OF THE PERSPECTIVE BALLISTIC STATION COMPUTER-INTEGRATED WITH THE ARTILLERY RESHAPER OF FLUIDIZERS FIRING

A.M. Krivosheev

Taking up one of the variants fire strike of subversive and terrorists formations system creation using the information shell with GPS tracker.

Keywords: artillery, blocking, blockhouses, war, fire defeat, subversive and terrorist formings, secret service, conflict, spotter, column, methods of battle actions.